

משה חיים פלח

בגדר דינא דעדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין

הגדה דידכו כו' בני מילי על פה כגון המעיד צ"ד ולאחר כדי דבור צא לשנות בו, אצל צשטר לא דהגדה כתיב עכ"ל, ומבואר דדינא דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ילפי' מקרא ד"אס לא יגיד" ולהכי סלקא דעתין דהיינו דוקא צעדות צעל פה דהויא הגדה, וכע"ז מבואר צריעצ"א דילפי' מקרא "דעל פי שנים עדים יקום דצר" ולהכי ס"ד דהיינו דוקא צעדות על פה יעו"ש עוד.

ובגדר הדצר נראה, דהא חזינן דצעלמא עדות צכת צפסולה וצעינן מפיכה ולא מפי צתצס דוקא, אלא דצשטרות הכשירה תורה אף עדות שצכתצ, וס"ד דמ"מ לא אלימא הכ עדות, וצזה חוזרין ומגידין, כיון דצקרא לא אשכחנא דין חוזר ומגיד אלא צעדות על פה.

אך האחרו' לידדו לצאר עוד, דכנה צתוספתא (רפ"צ) איתא עדים

העדים שאמרו כתצ ידינו הוא זה אצל אנוסים היינו קטנים היינו פסולי עדות היינו הרי אלו נאמנים ואס יש עדים שהוא כתצ ידס או שהיה כתצ ידס יולא ממקום אחר אינן נאמנין, אמר רמי צר חמא לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת ממון אצל אנוסים היינו מחמת נפשות הרי אלו נאמנין אמר ליה רצא כל כמיניה כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכי תימא בני מילי על פה אצל צשטר לא והא אמר ריש לקיש עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צ"ד אלא כי אתמר ארישא אתמר כו'.

ומבואר דסלקא דעתין דדינא דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אינו אלא צעדות על פה ולא צעדות צשטר, ופירש רש"י וז"ל כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד דגבי עדות חדא הגדה כתיבא אס לא יגיד וגו' (ויקרא ה) והכא נמי כיון דחתימי צשטרא היינו

דרישה וחקירה, בעדות ששטר דליכא דרישה וחקירה חוזרין ומגידין, וקמ"ל ריש לקיש דעשו עדים החתומין על השטר כמי שנחקרה עדותן בצית דין.

ונראה דגם לדברי רש"י עיקר דברי ר"ל אחי למימר דעדים ששטר אין חוזרין ומגידין אע"ג דליכא דרישה וחקירה, דאל"כ היאך מוכחי' מריש לקיש דאיכא דין חוזר ומגיד אף בעדות ששטר, אלא לדברי רש"י הא הוא פשיטא לן דמודה רמי בר חמא לעיקר היסוד דעדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בצית דין, וליכא למימר דס"ד דמהאי טעמא מלו הדרי, ולהכי אמרינן דס"ד דבעדות זכתא ליכא דין חוזר ומגיד, אלא דכיון דעיקר מימרא דריש לקיש קיימא על התוספתא, לאשמועינן דאין חוזרין ומגידין אע"ג דליכא שטר דרישה וחקירה, ממילא שמעינן דאף בעדות זכתא איכא דינא דאין חוזר ומגיד וולא ניח"ל לרש"י לפרושי דס"ד דלרמי בר חמא חוזרין ומגידין ששטר משום דליכא דרישה וחקירה, דהא לשון הגמ' "הני מיל על פה אזל שטר לא" חמא עיקר החילוק בין עדות על פה לעדות ששטר, והא דלא נקטה הכי הגמ' משום

שאמרו מעידים אנו צאי' פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוץ כותי נתין ממזר עד שלא נחקרה עדותן בצית דין אמרו מצודין היינו הרי אלו נאמנין משנחקרה עדותן בצית דין אמרו מצודין היינו אין נאמנין זהו כללו של דבר עדים שהעידו לטמא ולטהר לרחק ולקרצ לאסור ולהתיר ולפטור ולחייב עד שלא נחקרה עדותן בצית דין אמרו מצודין היינו הרי אלו נאמנין משנחקרה עדותן בצית דין אמרו מצודין היינו אינן נאמנין, וכן הוא בתוספתא דסנהדרין (פ"ו ה"ו) לעולם העדים יכולין לחזור בהם עד שתחקר עדותן בצית דין נחקרה עדותן בצית דין אין יכולין לחזור בהן וזה הוא כללו של דבר עדים שהעידו לטמא ולטהר לקרצ ולרחק לאסור ולהתיר לפטור ולחייב עד שלא נחקרה עדותן ואמרו מצודין אנו הרי אלו נאמנין משנחקרה עדותן ואמרו מצודין אנו אין נאמנין.

ובירושלמי צפירקין (ה"ג) מייתי להך תוספתא ועלה קאמר ריש לקיש עשו העדים החתומין על השטר כמי שנחקרה עדותן בצית דין, והיינו דסלקא דעתין דכיון דליכא דין כיון שהגיד שז' אינו חוזר ומגיד אלא אחר

ויש לעיין בגדר הדברים, דאמאי
 באמת לא מלו למהדר צבו, אע"ג
 דלא נחקרה עדותן בצית דין, ולכאורה
 מלינו צזה פלוגתת הראשונים.

דהנה קי"ל (סנהדרין לז א) דדבר תורה
 אחד דיני ממונות ואחד דיני
 נפשות דרישה וחקירה שנאמר משפט
 אחד יהיה לכם, אולם מדרבנן ציטלו
 דרישה וחקירה צדיני ממונות שלא
 תנעול דלת צפני לווי, ויש לדון צהך
 דינא דתוספתא דעדים שלא נחקרה
 עדותן בצית דין מלו למימר מצודין
 היינו, האם היינו דוקא בגוונא דצעינן
 דרישה וחקירה, אך צדיני ממונות אחר
 דציטלו דרישה וחקירה לא מלו למהדר
 צבו, או דילמא אף צדיני ממונות דלא
 צעו דרישה וחקירה, ואף בגוונא דאין
 הצית דין עתידין לחוקרם, מ"מ כיון
 דלא נחקרה עדותן מלו למהדר צבו.

ונחלקו צזה הראשונים, דמדצרי
 הריעצ"א צסוגין נראה דהיינו
 דוקא צמידי דצעי דרישה וחקירה, וז"ל
 הריעצ"א תניא העדים שהעידו צין
 לצכות צין לחוצה צין לעבר וצין לעמא
 אם עד שלא נחקרה עדותן צצ"ד אמרו
 מצודין היינו נאמנים פי' אפילו לאחר
 כדי דצור צמידי דצעי דרישה

דפשיעא לן דליכא מאן דפליג אעיקר
 דינא ד"כמי שנחקרה".

וכן מצואר צדצרי הריעצ"א, דעיקר
 דצרי הגמ' ד"וכי תימא הני מילי
 על פה אצל צשטר לא" פירש דס"ד לחלק
 צין עדות צצכת צ לעדות על פה ומשום
 דילפי' מקרא ד"על פי שנים עדים"
 ואעפ"כ פירש דצרי ריש לקיש דקאי על
 התוספתא דקודם דרישה וחקירה
 חוזרין ומגידין, וקמ"ל ר"ל דצשטר
 אע"ג דליכא דרישה וחקירה אין חוזרין
 ומגידין, וע"כ דעיקר מימרא דר"ל אחי
 לאשמועינן דצשטר אין חוזרין ומגידין
 אע"ג דליכא דרישה וחקירה, אלא דהא
 דס"ד הכא דלרמי צר חמא חוזרין
 ומגידין צעדות צצשטר, היינו משום
 דלא נאמר דין חוזר ומגיד אלא צעדות
 על פה, דאעיקר דינא ד"כמי שנחקרה"
 ודאי לא פליג.

ומבואר דסלקא דעתין דכשם דצעדות
 על פה קודם דרישה וחקירה
 מלו העדים למימר צדאין אנו, ה"נ
 צעדות צצשטר מלו למהדר צבו כיון
 דליכא דרישה וחקירה, וקמ"ל ריש לקיש
 ד"עדים החתומין על השטר נעשה כמי
 שנחקרה עדותן בצית דין".

דוקא, אלא צמדי דצעי חקירות נמי צשאר מילי וצשעשו חקירות, אצל צעלמא כיון שהעידו, שוב אין יכולין לחזור צבן עכ"ל וְלִשְׁוֹן הַרְאָה "אלא צמידי דצעי חקירות נמי צשאר מילי וצשעשו חקירות" לכאורה לריך לומר "אלא צמידי דצעי חקירות אי נמי צשאר מילי וצשעשו חקירות" דאף צמידי דלא צעי דרישה וחקירה, אס רנו בצ"ד לחקור מלו העדים לחזור כל זמן שלא נחקרה העדות, ויעוין צחז"א (אבט"ז ס"ה כט סק"ג) ויעוין להלן וצתשו' בר"ן (ס"ה לה) נשאל צזה והאריך דהאי דינא היינו דוקא צמידי דצעי דרישה וחקירה, אך צמידי דלא צעי דרישה וחקירה, כיון דנגמרה עדות מיד לא מלו למחדר צבו.

אולם כבר עמדו האחרו' דמסתימת לשון הרמב"ם נראה לכאורה לא כן, דהרמב"ם צרפ"ג מעדות הציא דינא דמדרבנן ציעלו דרישה וחקירה צדיני ממונות, ולקמן שם (ה"ה) הציא לדינא דתוספתא וז"ל כל עד שנחקרה עדותו צצית דין צין צדיני ממונות צין צדיני נפשות אין יכול לחזור צו, כיצד אמר מוטעה הייתי שוגג הייתי ונזכרתי שאין הדבר כן, לפחדו עשיתי אין שומעין

וחקירה שאין גמר עדותן עד שיבא שם דרישה וחקירה ולפיכך היו מסייעין אותן ממקום למקום כדאיתא התם (פסכד"ו ל"ג) אס משנחקרה עדותן בצ"ד אמרו מצודין היינו אין נאמנים, פירוש לאחר כדי דצור דוקא דכל כדי דצור כדצור דמי אפילו לענין עדות וכדמוכח צדוכתה עכ"ל, ומצואר דהאי דינא אינו אלא צמידי דצעי דרישה וחקירה, ומשום דלא נגמרה העדות עד אחר דרישה וחקירה, ויעוין עוד צחידושי הר"א"ה צסוגין שכתצ וז"ל האמר ר' שמעון צן לקיש עדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בצ"ד, כלומר דכי היכי דצעל פה אחר שנחקרה עדותן בצ"ד אינן יכולין לחזור צבו, אצל קודם לכן יכולין לחזור צבו, הני נמי כיון דחתימי צשטרא הוי לבו כמי שנחקרה עדותן בצ"ד, והכי איתא צירושלמי העדים מה שהעידו צין לטמא צין לטבר צין לרחק צין לקרב צין לצכות צין לחייב צין לאסור צין להתיר, אס עד שלא נחקרה עדותן בצ"ד אמרו מצדין אנו, הרי אלו נאמנין, ואס משנחקרה עדותן בצ"ד אמרו מצדין אנו אין נאמנין, ריש לקיש אמר עדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בצ"ד, ומיבה דהא דקתני צמתני נחקרה עדותן, לאו

נימא דהאי דינא אינו אלא צמידי דצעי
דרישה וחקירה מדינא קשה.

ולכאורה יש לומר דנפק"מ בגוונא
דבעיד אחד מן העדים
ונחקרה עדותו וקודם שנחקרה עדות
חזירו דר זיב, ד"ל דכל זמן דלא
נחקרה עדות כל הכת, יכול כל אחד מן
העדים לחזור, ואף אחר שנחקרה עדותו
[ובגוונא דהעידו כולן בתכ"ד מצואר
בר"ן בשבועות (גג ג, עו א מדפ"ר) דמלי
למהדר ויעוין עוד בתוס' לקמן בפרק
אלו נערות (גג א) אך י"ל דאף בהעידו
אחר כדי דיבור, כל זמן דלא נחקרה
עדות כולן, מלו למהדר זבו, כיון דהו
כת אחת ולא נגמרה עדות הכת עד
שיחקרו כולן, ועכ"פ לשיעת התוס'
בספ"ק דמכות (ו א) דדינא דנמלא אחד
מהן קרוב או פסול הוי אף בהעידו אחר
כדי דיבור] אולם לשון הרמז"ם "כל עד
שנחקרה עדותו צצית דין צדין צדיני
ממונות צין צדיני נפשות", והנה זבא
דנקט הרמז"ם "עד" בלשון יחיד ולא
נקט עדים כלשון התוספתא והירושלמי,
יעוין בצבגר"א (ח"מ סי' כט סק"צ) דאתי
לרצויי דאפילו עד אחד כגון עד מיתה,
אך אכתי יש לדקדק בלשון הרמז"ם "כל
עד" ולכאורה כוונת הרמז"ם לאפוקי

לו אפילו נתן טעם לדצרוי, וכן אינו יכול
להוסיף בעדותו תנאי, כללו של דבר כל
דצרים שיאמר העד אחר שנחקרה
עדותו שיצא מכללן ציעול העדות או
הוספת תנאי זב אין שומעין לו עכ"ל,
ומסתימת לשון הרמז"ם "על עד
שנחקרה עדותו צצית דין צין צדיני
ממונות צין צדיני נפשות אין יכול לחזור
צו" משמע דקאי בכל דיני ממונות, ואף
צבודאות והלואות דציעלו דרישה
וחקירה [ולא משמע דקאי רק בגוונא
דצעי דרישה וחקירה צדיני ממונות כגון
דיני קנסות ודין מרומה] ויעוין צתשו
רצינו אליבו מזרחי (סי' כד) דנקט כן
צדעת הרמז"ם [ושם דקדק כן גם
מלשון הרי"ד צסוגין ויעו"ש].

והנה צעיקר דינא דתוספתא דקודם
שנחקרה עדותן צצית דין מלו
למהדר זבו, עמדו האחר' דלכאורה
מילתא דפשיטא הוא, דהא לא נחקרה
עדותן [ויעוין צנה"מ (סי' כט סק"א) ועוד]
ולמשמעות הרמז"ם דאף בגוונא דלא
צעי דרישה וחקירה איתא להאי דינא
ניחא, וכן למשנת צדצרי הרא"ה, דאף
צמידי דלא צעי דרישה וחקירה, כל
היכא דעשו הצ"ד חקירות מלו למהדר
זבו עד גמר החקירות ניחא, אך אי

מהא, דס"ד דכל דלא נחקרה עדות כל הכת מלי כל אחד מן העדים למחדר ציה ואף דכבר נחקרה עדותו, וקמ"ל הרמז"ס ד"כל עד" מן הכת שנחקרה עדותו לא מלי למחדר ציה, ולפ"ז הדק"ל דתיפ"ל דלא נחקרה עדותו, אך למה דדקדקו האחרו' דעת הרמז"ס דאף צדיני ממונות דציטלו דרישה וחקירה ליכא דין חוזר ומגיד כיון דלא נחקרה עדותו, ניחא.

והנה יש לדקדק באריכות לשון התוספתא דנקטה כי רוכלא "העדים שהעידו לעמא ולטבר לרחק ולקרצ לאסור ולהתיר לפטור ולחייב" דלכאורה כן הדין בכל עדות, ואמאי נקטה כי רוכלא כל בני גוויני, והנה יעוין צש"ש (ש"ו פ"ג) דתמה צדברי התוספתא וז"ל ולא הצנתי דרישה וחקירה מאי צעי באיסור והיתר או צטומאה וטברה הא אין הגדתו לריך צ"ד כלל" ומבואר דנקט דלעמא ולטבר קאי על עומאה וטברה ממש, ויעוין בתשו' הר"ן (סי' מז) דדקדק מדנקטה התוספתא לאסור ולהתיר אלמא דאף צעדות איסורין דלא צעיא הגדה צצית דין, כל דהגיד חוץ לצ"ד מלי למחדר ציה [ויעוין צש"ש שס צדברי הר"ן] אולם

יעוין בתוס' לעיל (יד א) דאייתו דצרי התוספתא צסוף עדיות "העיסה נאמנת לטבר ולעמא לרחק ולקרצ לאסור ולהתיר וה"פ כו' לעמא ולטבר שייך לענין ממזרות ונתינות כדתנן (קדושין עג ז) ממזרים ונתינים עתידין לטבר לרחק ולקרצ שייך לחללות כדתנן הכהנים שומעים לכס לרחק ולא לקרצ וכן לקמן (כז א) וריחוקם צני משפחה ולאסור ולהתיר שייך אעצדים עכ"ל, ולכאורה זוהי נמי כוונת התוספתא הכא, וכדתניא צריש דצרי התוספתא הכא צפירקין "עדים שאמרו מעידים אנו צפלוני שהוא צן גרושה או צן חלוץ כותי נתין וממזר" [ומהאי טעמא נשנית האי תוספתא צמכילתין, מלצד מה דנשנית צסנהדרין (פ"ו ה"ז) אך התם נמי נקטה התוספתא היא לישנא דהעדים שהעידו לעמא ולטבר].

והנה יעוין צריעצ"א צסוף יצמות (קכז ז) צשס הרא"ה צשס אחיו רצנו פנחס הלוי, דנקט צצדצר שצערורה לא צעינן דרישה וחקירה מדאורייתא, דלא נאמר דין דרישה וחקירה אלא צדיני נפשות וצדיני ממונות, אך דצר שצערורה נהי דילפי' דצר דצר מממון היינו רק לענין דצעינן שני עדים, אך לדין דרישה

עוד לריך ציאור גדר דינא דריש לקיש, דעדיס החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צבית דין ולא מלו למכדר צבו, דצמה עדיף מדיני ממונות אחר דציעלו דרישה וחקירה דמלו למכדר צבו.

ולדברי הראשונים דכל היכא דלא צעי דרישה וחקירה לא מלו למכדר צבו, מצואר צפשיטות דינא דריש לקיש, אלא דאדרבה ל"צ קלת מאי אתי לאמשמועין, הא פשיטא כיון דלא צעו דרישה וחקירה לא מלו למכדר צבו, ולא משמע דהא גופא אתי לאמשמועין, דל"כ לשמעין בעדות על פה דצדיני ממונות דלא צעו דרישה וחקירה לא מלו למכדר צבו, ומדנקע ריש לקיש עדיס החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צבית דין, משמע דאיכא רבותא עפי בעדות שצשטר, דלע"ג דלא נחקרה לא מלו למכדר צבו, ול"צ דכיון דלא צעו דרישה וחקירה פשיטא דלא מלו למכדר צבו.

ובהא דתנן צרישא דהיכא דאין כתב ידם יולא ממקום אחר נאמנין הקשו תוס' דהא הוי מיגו צמקוס עדיס, והמהרש"א נקט דקושית התוס' דליהוי תרי ותרי ונקטו התוס' השתא דלא

וחקירה לא ילפי', ולכאורה לפ"ז ה"ה עדות יוחסין לא צעיא דרישה וחקירה, ולפ"ז יש לומר דצדוקא נקטה התוספתא גוונא דעדות יוחסין, דצזה לא צעינן דרישה וחקירה, ואילצטריך לאשמועין דלעפ"כ כל דלא נחקרה עדותן מלו למכדר צבו, וכן לפטור ולחייב דלכאורה קאי צממון דמדרכנן לא צעי דרישה וחקירה, אך צמידי דצעי דרישה וחקירה ליכא נפק"מ צבה דינא וכקושית האחרו' וכנ"ל.

ובעיקר הקושיא, הנה לכאורה איכא נפק"מ עוד היכא דאין חוזרין מעיקר עדותן, אלא מפרט מסוים בעדותן, אולם צגוונא דמיירי התוספתא דאמרו מצודין היינו אכתי קשיאן].

ומבואר דשיטת הרמב"ם דהאי דינא דעדיס שלא נחקרה עדותן צבית דין נאמנין לומר דדאין אנו מיירי אף צגוונא דציעלו דין דרישה וחקירה, דמ"מ כיון דלא נחקרה עדותן צבית דין ליכא צזה דינא דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ומלו למכדר צבו [ומשמע דמיירי אף צגוונא דאין צדעת הצ"ד לחוקרן] ולריך ציאור גדר הכ דינא, דכיון דלא צעי דרישה וחקירה וכבר נחקרה עדות, אמאי מלו למכדר צבו.

נחקרה עדותן צצית דין אם אמרו מצודין היינו נאמנין ואחר שנחקרה עדותן צצית דין אם אמרו מצודין היינו חנין נאמנים, היינו דכל זמן דלא נתצררה העדות לפני הצ"ד נאמנים לעוקרה ולומר דשקר היא, אך אחר דרישה וחקירה דכזר נתאמתה ונתצררה העדות לפני צית דין, לא מהימני לומר דשקר היתה.

ומעשה מצוורת שיטת הרמב"ם, דאף צדיני ממונות אחר דציטלו דרישה וחקירה, מ"מ כל דלא נחקרה עדותן צצית דין, נאמנים לומר מצודין היינו, דהרי הא מדרצנן דציטלו דרישה וחקירה חין בגדר דמדרכנן דיינינן לעדות כדרושה וחקורה אף צלא דרישה וחקירה, אלא גדר הדין דמשום נעילת סגי צעדות כל דהוא צלא דרישה וחקירה, וכיון דלא נתצררה העדות ע"י דרישה וחקירה, נאמנין לומר מצודין היינו.

וריש לקיש אתי וחדית ד"עדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צצית דין" והיינו דגדר כך דינא דעדות שצשטר כשרה צלא דרישה וחקירה אינו דעדות שצטר אינה עעונה את ענין הדרישה וחקירה דומיא

מהני מיגו להכריע צתרי ותרי, ומצארים דנקט המהרש"א דצשטר שאינו מקוים ליכא חסרון דאין חוזר ומגיד [ויעוין צשטמ"ק (לקמן י"ג) צשם שיטה ישנה] אך תמכו דא"כ לכאורה לא הוי נמי תרי ותרי.

והנה צרפ"ק דגיעין (ג א) איתא דמדאורייתא לא צעינן קיום שטרות כדריש לקיש דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צצית דין ופירש רש"י דלא חליף חניש לזיופי, ול"צ מה ענין הא דריש לקיש דעדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צצית דין להא דמדאורייתא לא חיישינן לזיוף, וצפרט למצוחר צירושלמי דעיקר מימרא דריש לקיש נאמרה על צברי התוספתא לענין דינא דאין חוזר ומגיד.

ונראה צציאור הדברים, דהנה יסוד דינא דדרישה וחקירה הוי "ודרשת וחקרת היעצ והנה אמת נכון הדצר" דצלא דרישה וחקירה חיישינן לשיקרא, ועי"ז הדרישה והחקירה מתצררת העדות.

ומעשה יש לומר דגדר כך דינא דתוספתא, דכל זמן שלא

מדרכנן דציטלו דרישה וחקירה, דהתם אין הגדר דהוי כמי שנחקרה עדותן, אלא דמדרכנן נאמנין אף בלא דרישה וחקירה.

ומצתה יש לבאר במקל' דצרי המכרש"א הג"ל, דאחר דתיקנו מדרכנן דעדות שצטער צעיא קיום ליכא צזה דינא דאין חוזר ומגיד, ואעפ"כ השיב תרי ותרי, דכיון דמדרכנן חיישינן לזיפא ומאימנן למיטען מזויף [וכן ציתמי ולקוחות עענינן להו מזויף למסקנת תוס' (לקמן ז' ז' וצ"ד) ורוצ הראשונים] א"כ מדרכנן לא דיינינן לעדות שצטער כמי שנחקרה עדותן צצית דין, וממילא מלו למחדר צהו, ומ"מ השיב תרי ותרי, דהרי אף דמדרכנן מהימן למיטען מזויף [וכן אנו עענינן ליתמי ולקוחות] מ"מ בלא טענת מזויף שפיר השיב עדות אף בלא קיום, דומיא דעדות צדיני ממונות אחר דציטלו דרישה וחקירה, ומ"מ אכתי מחודש, דצפשוטו עדים שלא נחקרה עדותן צצית דין דנאמנים לומר מצודין היינו היינו דנאמנים לגמרי ולא השיב כתרי ותרי.

והנה צסנהדרין (ז' א) פרכי' דיני ממונות מי צעינן דרישה וחקירה

דיני ממונות, אלא דעדים החתומין על השטר "נעשה כמי שנחקרה עדותן צצית דין" דעדות שצטער אף בלא דרישה וחקירה השיבא כדרושה וחקורה.

וגדר הדין הוא כמצואר צסוגיא דגיטין הג"ל, דמכח סצרא ד"כמי שנחקרה עדותן צצית דין" אמרינן דמדאורייתא לא צעי קיום, וכדפירש רש"י משום ד"לא חליף איניש לזיופי" וביינו דצחתימת שטר לא חיישינן לשיקרא, צין לשיקרא דצטל דצר וצין לשיקרא דעדים, וממילא לא צעינן דרישה וחקירה, דהרי כל יסוד דינא ד"דרישה וחקירה" הוא לצרר "שאמת נכון הדצר" וצעדות שצטער גם בלא דרישה וחקירה איכא צירור דעדות אמת היא, מכח סצרא ד"לא חליף איניש לזיופי" דצכלל זה דאין העדים חותמין על שטר מזויף.

ומצתה מצואר היעצ בה דאמר ריש לקיש דעדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צצית דין ולא מלו למחדר צהו, דכיון דשטר השיב כעדות דרושה וחקורה אף בלא דרישה וחקירה, אית ציה דינא דאין חוזר ומגיד, ולא הוי כדיני ממונות

וכבר עמדו דעיקר הדבר מצואר
 דדברי רש"י צסנהדרין שם וז"ל
 ואי סלקא דעתך צעינן דרישה וחקירה
 היכי אמר שמא איחרובו מכדי דרישה
 וחקירה לאכחושי קא אתיא, והיכא דקא
 מיתכחושו קמן ניקו חנן מתרלינן
 למילתייהו צשמא כו' והמאחרין שצאו
 עדים ואמרו חנו יודעים צמלוה זו
 שקדמה לצמן הכתוב כאן, כשרין
 דמעלוותא היא דקא מחיל ליה
 לשיעבודא עד השתא, אלמא לא צעינן
 דרישה וחקירה דאס כן היכי מתרלינן
 למילתא דשטרא נימא זיופא הוא ולא
 ראו עדים החתומים צו את המלוה
 הזאת, ואי משום הנך סהדי אחריני
 תהוי כמלוה על פה ולא יערוף לקוחות
 דמלוה על פה לא טרפא ממשעבדי דלית
 לה קלא עכ"ל, ומצואר דעיקר הקושיא
 היאך מתרלינן מילתייהו צשמא כיון
 דדרישה וחקירה לאכחושי קא אתיא.

ולמשנ"ת מצוארים הדברים היעצ,
 דעלם הדבר דשטר כשר צלא
 זמן וצלא דרישה וחקירה לא קשיא לן,
 דכבר ביאר לה ריש לקיש ד"עדים
 החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה
 עדותן צצית דין" והיינו טעמא משום
 ד"לא חליף חנייש לזיופי" וכנ"ל, וא"כ

ורמינהו שטר שזמנו כתוב צאחד צניסן
 צשמיטה וצאו עדים ואמרו היאך אתם
 מעידין על שטר זה והלא ציום פלוני
 עמנו הייתם צמקום פלוני שטר כשר
 ועדיו כשרין חיישינן שמא איחרובו
 וכתצובו ואי סלקא דעתך צעינן דרישה
 וחקירה היכי חיישינן שמא איחרובו
 וכתצובו וליעעמך תיקשי לך מתניתין
 שטרי חוצ המוקדמין פסולים
 והמאחרים כשרין ואי סלקא דעתך
 צעינן דרישה וחקירה מאחרין אמאי
 כשרין כו' מכל מקום קשיא אמר רבי
 חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד
 דיני נפשות צדרישה וצחקירה שנאמר
 משפט אחד יהיה לכם ומה טעם אמרו
 דיני ממונות לא צעינן דרישה וחקירה
 כדי שלא תנעול דלת צפני לויין כו', ותמה
 הנמוק"י שם דאכתי תיקשי היאך גט
 ושטר קידושין כשרים צלא זמן, ותירץ
 דאפקעינהו רצנן לקידושין, אך יעוין
 צחידושי רצינו חיים הלוי (פ"ג מעדות)
 דהאריך לתמוה על תירוצ הנמוק"י
 והאריך שם צזה, ומסיק צשיעת
 הרמצ"ן דעיקר קושית הגמ' דנהי
 דצטדות שצשטר לא צעי דרישה
 וחקירה, מ"מ היכא דאיכא הכחשה
 גרע, ויעוין שם מה דביאר צזה.

כל עדות שזשטר צסתמא חשיצא כעדות דרושה וחקורה, אך הא קשיא לן, דהכא דאיכא הכחשה קמן, היאך מתרלינן למילתייכו צשמא, הא כיון דחזינן ריעותא ל"ש למימר דמשום סצרא ד"לא חליף איניש" חשיצא כדרושה וחקורה לתרן מילתייכו צשמא, ואהא משני דכיון דמדוצנן ציעלו דרישה וחקורה צדיני ממונות, מכשרינן אף צכהאי גוונא.